

Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, αποσκοπώντας στην προώθηση της γενικής αρμονικής της ανάπτυξης, ενισχύει την οικονομική, κοινωνική και εδαφική της συνοχή. Η ΕΕ στοχεύει κυρίως στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών. Από τις περιοχές αυτές ιδιαίτερη προσοχή δίδεται στις αγροτικές ζώνες, τις περιοχές που πλήττονται από τη βιομηχανική μετάβαση και τις περιοχές που πάσχουν από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα, όπως οι πλέον βόρειες περιφέρειες με πολύ χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού, οι νησιωτικές, οι διασυνοριακές και οι ορεινές περιοχές.

Νομική βάση

Άρθρα 174 έως 178 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Γενικό πλαίσιο

Από τις απαρχές τους, οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες (νυν Ευρωπαϊκή Ένωση) ήταν αντιμέτωπες με μεγάλες εδαφικές και δημογραφικές ανισότητες που συνιστούσαν δυνητικά εμπόδια στην ένωση και την ανάπτυξη της Ευρώπης. Ευθύς εξ αρχής, η Συνθήκη της Ρώμης (1957) θέσπισε μηχανισμούς αλληλεγγύης υπό τη μορφή των δύο Διαρθρωτικών Ταμείων: του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ, Τμήμα Προσανατολισμού). Το 1975, εισήχθη μία περιφερειακή διάσταση με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ). Το 1994, δημιουργήθηκε επίσης το Ταμείο Συνοχής. Για μεγάλο χρονικό διάστημα, ωστόσο, οι πόροι που διετίθεντο στις πρωτοβουλίες αυτές ήταν γλισχροί.

Με την Ενιαία Πράξη του 1986, η οικονομική και κοινωνική συνοχή κατέστη νέα αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Το 2008, η Συνθήκη της Λισαβόνας εισήγαγε μία τρίτη διάσταση της συνοχής της ΕΕ: την εδαφική συνοχή. Οι τρεις αυτές πτυχές της συνοχής υποστηρίζονται μέσω της πολιτικής για τη συνοχή καθώς και των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Στόχοι

Η ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής της συνοχής αποτελούν έναν από τους κύριους στόχους της ΕΕ. Αφιερώνει σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων και του προϋπολογισμού της για την απάμβλυνση των ανισοτήτων μεταξύ των περιοχών, με ιδιαίτερη εστίαση στις αγροτικές ζώνες, τις περιοχές που θίγονται από τη βιομηχανική μετάβαση και τις περιοχές που πάσχουν από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα.

Η ΕΕ στηρίζει την πραγμάτωση των στόχων αυτών μέσω:

- του συντονισμού των οικονομικών πολιτικών·
- της εφαρμογής των πολιτικών της ΕΕ·

- της χρήσης των Διαρθρωτικών Ταμείων (ΕΓΤΠΕ, Τμήμα Προσανατολισμού ΕΚΤ ΕΤΠΑ), της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των άλλων υφισταμένων δημοσιονομικών μέσων (π.χ. του Ταμείου Συνοχής).

Το Τμήμα Προσανατολισμού είναι η μία από τις συνιστώσες του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων. Στο πλαίσιο της Ενωσιακής πολιτικής για τη συνοχή, το Τμήμα Προσανατολισμού του ΕΓΤΠΕ στηρίζει την ανάπτυξη της υπαίθρου και τη βελτίωση των αγροτικών υποδομών.

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο είναι το κύριο μέσο της Ένωσης για τη στήριξη μέτρων που αποσκοπούν στην πρόληψη και την καταπολέμηση της ανεργίας, στην ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων και την τόνωση της κοινωνικής ένταξης στην αγορά εργασίας. Χρηματοδοτεί πρωτοβουλίες που προωθούν υψηλό επίπεδο απασχόλησης, ίσες ευκαιρίες για άνδρες και γυναίκες, βιώσιμη ανάπτυξη και οικονομική και κοινωνική συνοχή.

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης έχει ως σκοπό να συντελέσει στη διόρθωση των βασικών περιφερειακών ανισορροπιών εντός της ΕΕ. Στηρίζει περιοχές με αναπτυξιακή υστέρηση καθώς και τον αναπροσανατολισμό των βιομηχανικών περιφερειών σε παρακμή.

Το Ταμείο Συνοχής παρέχει χρηματοδοτική συνδρομή σε προγράμματα σε σχέση με το περιβάλλον και τα διευρωπαϊκά δίκτυα στον τομέα των υποδομών μεταφορών. Πρόσβαση σε αυτό έχουν μόνο τα κράτη μέλη των οποίων το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εθνικό εισόδημα είναι κατώτερο από το 90% του μέσου όρου της Ένωσης.

Για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής χρήσης των Διαρθρωτικών Ταμείων τηρούνται οι ακόλουθες αρχές:

- συγκέντρωση των πόρων ανά στόχους και περιοχές·
- εταιρική σχέση μεταξύ Επιτροπής, κρατών μελών και περιφερειακών αρχών στον σχεδιασμό, την εκτέλεση και την παρακολούθηση της χρήσης τους·
- προγραμματισμός των παρεμβάσεων·
- προσθετικότητα των ενωσιακών και των εθνικών συνεισφορών.

Η διάθεση δημοσιονομικών πόρων της Ένωσης προοριζόμενων για την πολιτική συνοχής εστιάζεται σε δύο βασικούς στόχους:

- **επενδύσεις σε μεγέθυνση και θέσεις εργασίας** — με σκοπό την ενίσχυση της αγοράς εργασίας και των περιφερειακών οικονομιών·
- **Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία** — στήριξη της συνοχής της ΕΕ μέσω συνεργασίας σε διασυνοριακό, διεθνικό και διαπεριφερειακό επίπεδο.

Επιτεύγματα

Από το 1988, η πολιτική συνοχής της Ένωσης σημείωσε μαζική αύξηση στον προϋπολογισμό της και κατέστη, παράλληλα με την κοινή γεωργική πολιτική, μία από τις πιο σημαντικές, από ποσοτική άποψη, πολιτικές της Ένωσης. Κατά την περίοδο δημοσιονομικού προγραμματισμού 2007-2013, συνολικό ποσό περίπου 355 δις ευρώ (σε τιμές 2011) διατέθηκε στην πρόληψη των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών ανισοτήτων. Τα κονδύλια αυτά δαπανήθηκαν σε διάφορες δραστηριότητες, όπως κατασκευή οδικού δικτύου, προστασία του περιβάλλοντος, επενδύσεις σε καινοτόμες επιχειρήσεις, δημιουργία θέσεων απασχόλησης και επαγγελματική κατάρτιση. Για την περίοδο 2014-2020 σχεδιάζεται να διατεθούν 325 δισεκατομμύρια ευρώ (σε τιμές 2011) για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το Κοινοβούλιο διαδραματίζει πολύ ενεργό ρόλο, στηρίζοντας την ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής της ΕΕ. Η σχετική με την πολιτική συνοχής νομοθεσία εκπονείται με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, στο πλαίσιο της οποίας το Κοινοβούλιο ευρίσκεται σε βάση ισότητας με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Το Κοινοβούλιο συμμετέχει ενεργά στις διαπραγματεύσεις για τη μεταρρύθμιση της πολιτικής για τη συνοχή πέραν του 2013. Η μεταρρύθμιση αυτή ορίζει τις προτεραιότητες και τα μέσα για μια μελλοντική δράση της ΕΕ που θα στοχεύει στην ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής στην Ένωση. Το Κοινοβούλιο ανέκαθεν υποστήριξε σθεναρά τις προτάσεις υπέρ μιας ευρέος φάσματος και αποτελεσματικής πολιτικής για τη συνοχή, η οποία θα απαιτήσει επίσης επαρκείς δημοσιονομικούς πόρους.

Jacques Lecarte

11/2017